

אקלום אנג'לונה (*Angelonia angustifolia*)

מעין פלוס קטרון, איתן שלמה, אבי אושרוביץ, קתרינה קריזובה- מו"פ ערבה תיכונה וצפונית
יאיר נשרי - שה"מ, לה"ד נגב

תקציר

תנאי האקלים השוררים בערבה מקנים יתרון מובהק לגידול פרחי קטיף בהשוואה לשאר חלקי הארץ. מסיבה זו גידול הטרכליום והלימוניום לקטיף בתקופת החורף קיים רק בערבה. בניגוד לאזורים אחרים בישראל, הערבה מרוחקת מכל מרכז עירוני המאפשר שווק פרחים בשוק המקומי. ישנה חשיבות רבה למצוא פרחים וזנים חדשים למגדלי הערבה כדי שאלה ימשיכו להתפרנס בכבוד מהחקלאות. מדי שנה בשנה נבחנים מינים חדשים בתחנת הניסויים יאיר בערבה התיכונה במטרה להרחיב את מגוון פרחי הקטיף ליצוא ולהחליף פרחים שאינם רווחיים כמו גיפסנית. כחלק ממינים חדשים החלטנו לבחון את גידול האנג'לונה (*Angelonia angustifolia*) כפרח קטיף. הניסויים שנערכו בפרח זה בתחנת יאיר בעונות הגידול 2006/7 עד 2008/9 כללו מעקב אחר קליטת הצמח, היבול ואיכותו. מצאנו כי הפרח בעל ענף באורך של 60 ס"מ ואף יותר. ייצור הפרחים במהלך שנת גידול יכול לנוע בין 140,000-270,000 ענפי פריחה מדונם בשתילה בעומד של 20 צמחים למטר. פרח זה דורש עוד עבודת מחקר על חיי האגרטל שלו. כמו כן יש להמשיך ולבחון זנים חדשים מטיפוח של המשתלה Elsner pac Jungpflanzen GbR.

מבוא

תנאי האקלים השוררים בערבה מקנים יתרון מובהק לגידול פרחי קטיף בהשוואה לשאר חלקי הארץ. מסיבה זו גידול הטרכליום והלימוניום לקטיף בתקופת החורף קיים רק בערבה. בניגוד לאזורים אחרים בישראל, הערבה מרוחקת מכל מרכז עירוני המאפשר שווק פרחים בשוק המקומי ובנוסף גידול פרחים אצל מגדלי הפרחים הינו הפרנסה הבלעדית ואין באפשרותם להתפרנס בדרכים אחרות מלבד החקלאות. ישנה חשיבות רבה למצוא פרחים וזנים חדשים למגדלי הערבה כדי שאלה ימשיכו להתפרנס בכבוד מהחקלאות ולכן מדי שנה בשנה נבחנים מינים חדשים במו"פ ערבה תיכונה וצפונית במטרה להרחיב את מגוון פרחי הקטיף ליצוא ולהחליף פרחים שאינם רווחיים כמו גיפסנית. ישנם פרחי קטיף רבים שנבחנו בתחנת הניסויים יאיר והיום מגדלים אותם בערבה בקנה מידה מסחרי לדוגמא: גלבלריה, ציפורן ברבטוס, דלפיניום, זני טרכליום ועוד. כחלק ממינים חדשים החלטנו לבחון את גידול האנג'לונה כפרח קטיף.

האנג'לונה (*Angelonia angustifolia*) הינה פרח המוכר כצמח נוי לגינות וכצמח עציץ פורח. התפרחת אשכולית כאשר הפרחים בודדים בחיקי העלים, הפרחים מסודרים לאורך עמוד תפרחת מרכזי כאשר הפריחה מתחילה מבסיס האשכול. בשנים האחרונות טופחו זנים חדשים ע"י חברת Elsner pac Jungpflanzen GbR בגרמניה גבוהה בעלי גבעולים ארוכים ועבים המתאימים לשמש כפרחי קטיף. זנים אלה נשתלו בתחנת יאיר לתצפית ראשונית. התוצאות הראשוניות מראות שבחודשי החורף, בהם הטמפרטורה נמוכה, כמעט ולא נראתה התפתחות בצמחים ורק עם עליית הטמפרטורות התחילה התפתחות הצמחים ועלייה והתארכות של

גבעולי הפריחה. בעונה העוקבת נשתלו השתילים במספר מועדים שונים מסוף ספטמבר ועד תחילת נובמבר על מנת למצוא את מועד השתילה המתאים וכן לבדוק את חיי המדף.

שיטות וחומרים

שתילים של זני אנג'לונייה חדשים התקבלו ממשלת גילדטי ונשתלו בחממה מחופה פוליאאתילן בעומד של 20 צמחים למ"ר. נבחנו הזנים: כחול לבן וסגול. הזנים נשתלו במועדים שונים ראה טבלה 1. השתילים נשתלו בקרקע ובמצע טוף. בנוסף אנו ממשיכים בגידול צמחים שנשתלו בעונה הקודמת (2006). בכל אחד ממועדי השתילה סומנו חלקות קטיף בנות 1 מטר מהן נקטפים הפרחים ונמדדים הנתונים: אורך, משקל, אורך תפרחת. נערכה תצפית ראשונית לבחינת חיי האגרטל של הפרח ונערכה תצפית ראשונית להשפעת שימוש במננס (אלאר, Daminozide) על הפרחים. ניתנו 3 ריסוסים בתאריכים: 17/04/09, 24/04/09, 01/05/09. הריכוזים שנבדקו: 3, 5 ו-7 גרם לליטר מים.

טבלה 1: מועדי השתילה והקטיפים של הזנים השונים

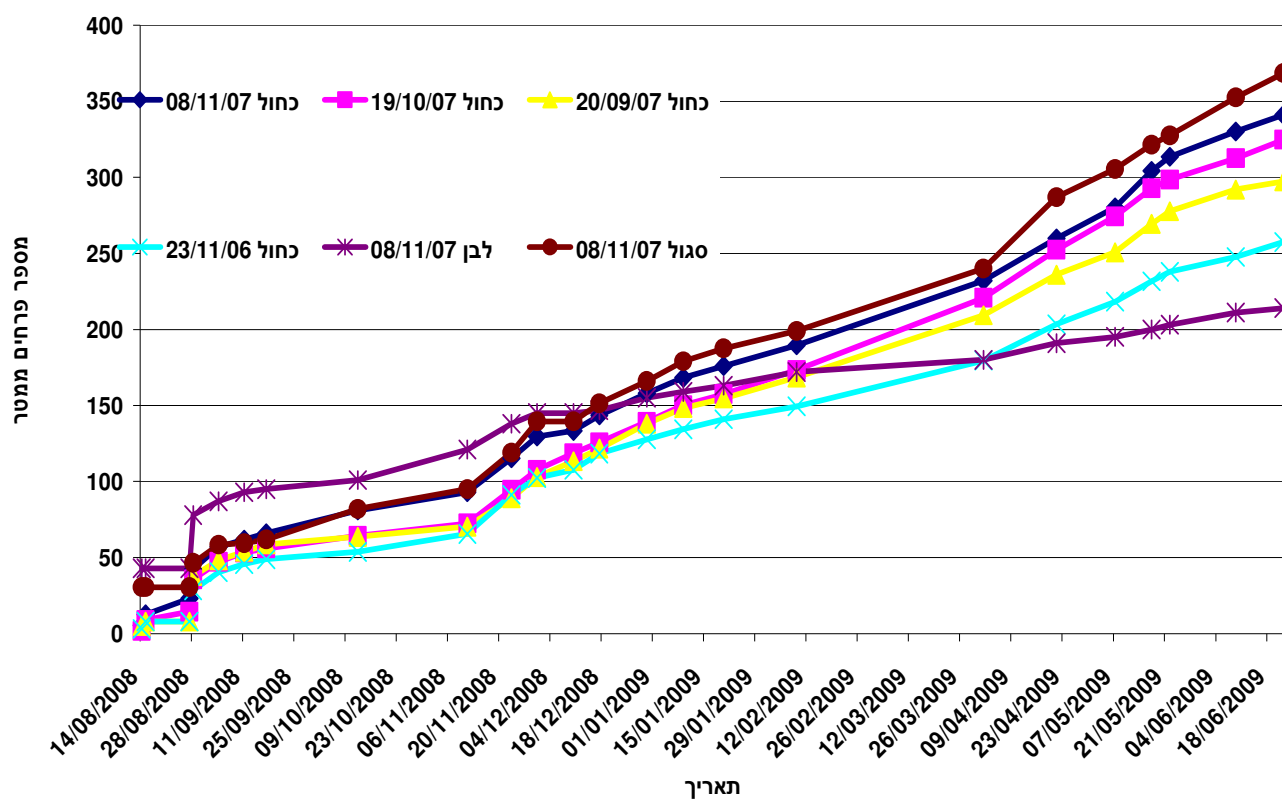
הזן	תאריך שתילה	תאריכי קטיף
כחול	20/09	14/08/08, 27/08/08, 04/09/08, 11/09/08, 17/09/08, 12/10/08, 11/11/08
	19/10	, 23/11/08/30/11/08, 10/12/08, 17/12/08, 30/12/08, 09/01/09, 20/01/09
	08/11	, 09/02/09, 01/04/09, 21/04/09, 07/05/09, 17/05/09, 22/05/09, 09/06/09
לבן	08/11	22/06/09
סגול	08/11	

תוצאות

נראה כי כל הזנים בעלי פוטנציאל ייצור גבוה של פרחים במשך תקופה של עשרה חודשים (אוגוסט 08 - יוני 09). כל הזנים עוברים את האורך של 60 ס"מ, הזן הלבן והסגול היו ארוכים יותר מהזן הכחול. מבחינת אורך התפרחת כל הזנים היו בעלי תפרחת באורך של כ- 30 ס"מ. גם מבחינת המשקל לא היו הבדלים בין הזנים.

טבלה 2: נתונים גידוליים שנאספו במהלך העונה בזנים השונים

זן ותאריך שתילה	מספר פרחים ממטר	אורך כולל (ס"מ)	אורך תפרחת (ס"מ)	משקל (גרם)
כחול 08/11/07	341	64	29	22
כחול 19/10/07	325	65	29	21
כחול 20/09/07	297	65	29	19
כחול 23/11/06	257	62	28	20
לבן 08/11/07	214	75	31	26
סגול 08/11/07	369	67	28	20

איור 1 : מספר פרחים מצטבר בזנים השונים קטיפים מאוגוסט 2008 עד יוני 2009

נראה כי פרח זה בעל פוטנציאל לקטיפ מספר רב של פרחים במהלך העונה (איור 1). הקטיפ התמשך לכל העונה ללא גליות, כאשר עיקר המסה נקטפה בחודשים החמים (מרץ עד יוני). הצמח רב שנתי, אנו קוטפים חלקות שנשתלו בשנת 2006.

תמונה 1: השפעת ריכוזי אלאר בריסוס בודד: 3 גרם לליטר, 5 גרם, 7 גרם וטיפול ביקורת ללא ריסוס

תמונה 2: השפעת ריכוזי אלאר בשני ריסוסים: 3 גרם לליטר, 5 גרם, 7 גרם וביקורת ללא ריסוס.

תמונה 3: השפעת טיפול באלאר בריכוזים שונים בשלושה מועדי ריסוס: 3 גרם לליטר, 5 גרם, 7 גרם וביקורת ללא ריסוס.

הטיפול גרם לנינוס של התפרחות והקטנת העלים כאשר הריכוז של 5 גרם אלאר נתן את התוצאות ביותר. (תמונות 1-3).

דיון ומסקנות

לאחר שנתיים של גידול פרח האנג'לונה בתחנת יאיר למדנו כי צמח זה מתאים לגידול כפרח קטיפי ועומד יפה בתנאי האקלים בערבה. בעל יכולת להניב מספר רב של ענפי פריחה למטר ושומר על חיוניות החלקות גם כעבור שנתיים של גידול. לאחר תצפית ראשונית של חיי אגרטל ראינו כי הזן הכחול אינו מתאים לגידול כפרח קטיפי והחלטנו להוציא אותו מהמשך האקלום. בכוונתנו להמשיך לבחון זנים חדשים מטיפוח של המשתלה Elsnor Jungpflanzen GbR. בעונה זו אף נעקור את החלקה משנת 2006 בשל תמותה של חלק גדול מהשתילים. אנו נמשיך ונבחן את טיפולי האלאר על הזנים החדשים. כמו כן אחת מבעיות גידול זה היא דביקות חלק מהזנים ולכן ביקשנו מהמטפח לנסות ולהקטין תופעה זו. עיקר העבודה כעת היא בשיפור חיי האגרטל של פרח זה ובשיפור המופע ע"י שימוש במוסתי צמיחה מננסים לקבלת תפרחות אשכולית עם פרקים קצרים, פרחים בצפיפות טובה לאורך הגבעול ובעלי גבעול קשיח יותר.

הבעת תודה

למשתלת גילדטי על שיתוף הפעולה ואספקת חומר הריבוי.